

**Методичні рекомендації щодо викладання
української мови і літератури, зарубіжної літератури
для 5–6 та 7–11 класів
у закладах загальної середньої освіти
у 2023/2024 навчальному році**
(за редакцією Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко)

УКРАЇНСЬКА МОВА

У 2023/2024 навчальному році вивчення української мови здійснюватиметься:

у **5–6 класах** за такими **модельними програмами**: «Українська мова. 5–6 класи» (автори Голуб Н.І., Горошкіна О.М.), «Українська мова. 5–6 класи» (автори Заболотний О.В. та ін.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795); «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5–6 класи» (автори Старагіна І.П. та ін.), рекомендовану наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031 (програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-kl>);

у **7–9 класах** за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом

Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (програма розміщена на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-5-9-kl>);

у **10–11 класах** за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10 – 11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Звертаємо увагу на те, що **модельні навчальні програми для 5-6 класів** мають бути конкретизовані в **програмах** на рівні закладу освіти. На основі обраної модельної програми учитель розробляє навчальну програму предмета, інтегрованого курсу (у тому числі білінгвальних курсів).

Навчальна програма повинна містити:

- 1) опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною навчальною програмою,
- 2) розподіл навчальних годин на вивчення кожного тематичного блоку з урахуванням очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою,
- 3) опис видів навчальної діяльності.

Розробляючи навчальну програму, **педагоги можуть вносити зміни** у пропонуваній модельною програмою зміст навчального предмета/інтегрованого курсу, відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема: *доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент; розширювати/поглиблювати або уцілювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо; доповнювати тематику практичних/ творчих робіт; вилучати окремі питання з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.*

Загальний обсяг таких змін може досягати 20%. Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

Навчальна програма структурується за зразком модельних програм, затверджується педагогічною радою закладу освіти.

Учитель складає календарне планування відповідно до навчальної програми. Календарно-тематичне планування здійснюється педагогом у довільній формі й може бути об'єднано з навчальною програмою в один документ. (Додаток до листа МОН України від 19.08.2022 р. № 1/9530-22).

Рекомендовані види робіт з української мови в 5-6 класах**

	5 клас		6 клас	
Семестри	I	II	I	II
Діагностування (у різний спосіб) прогресу набуття учнями мовних знань і компетентностей	4	4	4	4
1. Сприймає усну інформацію на слух / Аудіювання				
<i>Аудіювання</i>	1	1	1	1
2. Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння *				
<i>Діалог</i>	1*	-	1*	
<i>усний переказ</i>	-	1*	-	1*
3. Сприймає письмові тексти/ Читання				
<i>читання вголос</i>	1*	-	1*	-
<i>читання мовчки</i>	-	1	-	1
4. Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо				
<i>Переказ</i>	1	1	1	1
<i>Диктант</i>	1	1	1	1

* Види діяльності, перевірка яких здійснюється індивідуально протягом семестру (на розсуд учителя); для них не виділяються окремі уроки.

Оцінки за «Аудіювання», «Говоріння», «Читання», «Письмо» ураховуються у семестровий бал.

Під час оцінювання загальних результатів рекомендуємо враховувати оцінки за такі види робіт**:

5-6 клас

I семестр	II семестр
1. Аудіювання	1. Аудіювання
2. Говоріння – діалог	2. Говоріння – усний переказ
3. Читання – читання вголос	3. Читання – читання мовчки
4. Письмо – переказ + диктант	

(одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи)	4. Письмо – переказ + диктант (одна оцінка, яка є середнім арифметичним за виконані роботи)
Оцінки за переказ, диктант не враховуємо в тематичні.	

****Таблиці мають рекомендаційний характер.** Учитель може ставити оцінки за обов'язкові групи загальних результатів (аудіювання, говоріння, читання, письмо) на основі різних видів робіт (зазначених у навчальних програмах) або на основі спостереження за поступом учнів протягом семестру. Кількість і види таких робіт на семестр учитель може планувати самостійно.

Оцінка за письмовий твір/переказ з української мови є середнім арифметичним за зміст і грамотність, яку виставляють у колонці з датою написання роботи (надпис у колонці «Твір», «Переказ» не робиться).

Тематичну оцінку виставляємо на підставі поточних оцінок (оцінки за ведення зошита не враховуємо в 5–6 класах).

Семестрове оцінювання у 5–6 класах здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання та результатів контролю груп загальних результатів навчання (аудіювання, говоріння, читання, письмо), відображених у Свідоцтві досягнень.

Річне оцінювання у 5–6 класах здійснюється на основі загальних оцінок результатів навчання за I та II семестри.

У Свідоцтві досягнень у графі «Рік» ставиться одна оцінка – загальна оцінка результатів навчання за рік. Оцінки за групи результатів навчання у графі «Рік» не виставляються, оскільки вони мають бути враховані в оцінках за семестри.

Якщо рівень результатів навчання учня/учениці визначити неможливо (через тривалу відсутність) у класному журналі та свідоцтві досягнень робиться запис «(н/а)» (не атестований(а)).

Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 7-9 класах

	7 кл.		8 кл.		9 кл.	
Усього годин	88		70		70	
Години з РМ	22		16		19	
	I	II	I	II	I	II
Фронтальні види контрольних робіт						
Перевірка мовної теми	3	3	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1	1	1
твір	-	1	1	1	1	1

Правопис: диктант	1	1	1	1	1	1
Індивідуальні види контрольних робіт						
Говоріння: діалог	1	-	1	-	1	-
усний переказ	1	-	1	-	1	-
усний твір	-	1	-	1	-	1
читання вголос	-	1	-	1	-	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5	4	5

Фронтальні та індивідуальні види контрольних робіт у 10-11 класах

Рівень	Рівень стандарту 10-11 кл.		Профільний рівень 10-11 кл.	
Фронтальні види контрольних робіт				
Форми контролю	I	II	I	II
Перевірка мовної теми	2	2	3	3
Письмо:				
Есе	2	3	1	1
переказ	-	-	1	1
твір	-	-	1	1
Індивідуальні види контрольних робіт				
Говоріння:				
діалог	1	-	1	-
усний переказ	1	-	1	-
уний твір	-	1	-	1
Перевірка зошитів	4	5	4	5

У таблицях зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

У разі відсутності учня/учениці рекомендуємо учителю скористатися такими нормативними документами:

- 1) наказ МОН № 290 від 01.04.2022 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань завершення 2021/2022 навчального року»;
- 2) наказ МОН № 289 від 01.04.2022 р. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти.

Інформацію щодо оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць 7–11 класів та методичних рекомендацій зазначено в «Дорожній карті вчителя мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5–6 та 7–11 класів закладів загальної середньої освіти)» за редакцією Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко.

В умовах воєнного стану формат освітньої діяльності в Україні відбувається в офлайн чи в змішаному режимі та потребує технічного забезпечення й індивідуального планування, а саме: складання календарно-тематичного плану, у якому представлені теми для самостійної роботи і теми, які вимагають пояснення вчителя; обов'язкова робота з матеріалом підручника; для уникнення перевантаження учитель забезпечує учнів/учениць доступними та цікавими завданнями.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

У 2023/2024 навчальному році вивчення української літератури здійснюватиметься:

у 5–6 класах здійснюватиметься за **модельними навчальними програмами** «Українська література. 5-6 класи» (автори: Яценко Т.О., Качак Т.Б. та ін.), «Українська література. 5-6 класи» (автори: Архипова В.П., Січкар С.І., Шило С.Б.), «Українська література. 5-6 класи» (автори Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.); «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» (автори Яценко Т.О., Тригуб І.А.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795; «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи» (автори Старагіна І.П. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031 (програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-kl>);

у 7–9 класах за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (програма розміщена на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-5-9-kl>);

у 10–11 класах за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

У контексті сучасних концепцій навчання є формування всебічно та гармонійно розвинутої особистості. Це вимагає змінити функції та вимоги до уроку літератури з метою формування духовного світу учня/учениці, допомоги в його самоактуалізації та самореалізації.

Сучасний урок літератури повинен бути не просто змістовним та науково обґрунтованим, а особистісно значущим для учнів/учениць, оскільки література – це наука і мистецтво, що впливає на формування духовного світу людини, ставить акцент на смислових та світоглядних аспектах, є дієвим засобом різнобічного розвитку особистості учнів/учениць, формування в них ключових компетенцій.

Рекомендовані види робіт з української літератури в 5-6 класах**

	5 клас		6 клас	
Семестри	I	II	I	II
Діагностування (у різний спосіб) прогресу набуття учнями літературних знань і компетентностей	2	3	3	3
Уроки позакласного читання	2	2	2	2
Література рідного краю	2	2	2	2
1. Сприймає усну інформацію на слух / Аудіювання				
<i>Аудіювання</i>	1	1	1	1
2. Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння				
<i>Розвиток мовлення (усно)</i>	1	1	1	1
3. Сприймає письмові тексти/ Читання				
<i>Читання вголос</i>	1*	1*	1*	1*
4. Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо				
<i>Розвиток мовлення (письмово)</i>	1	1	1	1

* Види діяльності, перевірка яких здійснюється індивідуально протягом семестру (на розсуд учителя); для них не виділяються окремі уроки.

**Таблиця має рекомендаційний характер. Учитель може ставити оцінки за обов'язкові групи загальних результатів (аудіювання, говоріння, читання, письмо) на

основі різних видів робіт (зазначених у навчальних програмах) або на основі спостереження за поступом учнів протягом семестру. Кількість і види таких робіт на семестр учитель може планувати самостійно.

Оцінки за «Письмо» та «Говоріння» виставляються на підставі робіт із розвитку мовлення та враховуються в семестрову оцінку.

Оцінку за твір з української літератури виставляємо у колонці з датою написання роботи (надпис у колонці «Твір» не робиться).

За читання напам'ять поетичних або прозових творів з української літератури оцінка виставляється в колонку без дати з надписом «Напам'ять» та враховується в тематичну.

Тематичну оцінку виставляємо на підставі поточних оцінок (оцінки за ведення зошита не враховуємо в 5-6 класах).

Семестрове оцінювання у 5-6 класах здійснюємо шляхом додавання тематичних оцінок та груп загального розвитку: аудіювання, говоріння, читання, письмо.

Річне оцінювання виставляємо на підставі семестрових оцінок. Водночас учитель має враховувати такі чинники: динаміку особистих навчальних досягнень учня/учениці протягом року; важливість тем, тривалість їх вивчення та складність змісту; рівень узагальнення й уміння застосовувати набуті протягом навчального року знання тощо.

Обов'язкова кількість видів контролю з української літератури у 7–9 класах

Класи	7		8		9	
Семестри	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3	3	3
контрольного класного твору;	1	1	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання тощо)	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (у+п)	2	2	2	2	2	2
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2
Література рідного краю	2	2	2	2	2	2

Перевірка зошитів**	4	5	4	5	4	5
---------------------	---	---	---	---	---	---

**Обов'язкова кількість видів контролю
з української літератури в 10-11 класах**

	10-11 класи		10-11 класи	
Семестри	I	II	I	II
Рівні	стандарту		профільний	
Контрольні роботи у формі:	3	3	4	4
контрольного класного твору***;	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	2	2	3	3
Уроки розвитку мовлення*	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)	2 (у+п)
Уроки позакласного читання	1	1	2	2
Література рідного краю	1	1	2	2
Перевірка зошитів**	4	5	4	5

*У кожному семестрі обов'язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

**Під час оцінювання зошита з української літератури слід урахувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного режиму). Оцінку за ведення зошита з української літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. У разі відсутності учня на уроках протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

****Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, мінітворів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо.* Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення: складання оповідання (казки) за прислів'ям; добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору; введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у представленому творі; усний переказ оповідання, епізоду твору; твір-характеристика персонажа; написання асоціативного етюду, викликаного певним художнім образом; написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо; твір-опис за картиною; складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника);

підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) – індивідуального чи колективного – з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо; складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації; написання реферату; ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору; написання листа авторові улюбленої книжки; інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору), підготовка рекламних роликів та літературних білбордів, буктрейлерів та презентацій, колажів та летбуків, пазлів і ментальних карт, ілюстрацій та коміксів; створення віртуальних сторінок письменників у соціальних мережах, акаунтів літературних персонажів, листів-звернень, відеолистів тощо.

Рекомендуємо оцінку за письмовий вид роботи виставляти всім учням, за усний – кількості учнів, які відповідали протягом уроку.

Основний курс доповнюють уроки літератури рідного краю, що сприяють усебічному розвитку, духовному збагаченню, утвердженню гуманістичного світогляду особистості, національних і загальнолюдських цінностей. Звертаємо увагу на рекомендовану кількість уроків літератури рідного краю: 5–9 класи – 4 год/рік; 10–11 класи – 2 год/рік (рівень стандарту) та 4 год/рік (профільний рівень).

Формування читацької компетентності здобувача освіти – актуальна педагогічна проблема, оскільки в умовах розвитку інформаційних технологій помічено згасання інтересу учнів/учениць до художнього слова. Із метою підвищення рівня читацької грамотності доцільним є використання в освітньому процесі інтерактивних форм (відповідні інтернет-ресурси, мультимедіа, електронні книги й бібліотеки, аудіозаписи) і методів викладання предметів мовно-літературного спрямування, що мотивують інтерес учнів/учениць до читання, засвоєння літературних творів, уміння вступати в діалоги, аргументувати свою думку.

Звертаємо увагу, що вчитель не має допустити шаблонного прочитання художнього твору, а дати можливість учневі/учениці творчо мислити, сприймати твір цілісно, аналізувати, використовувати й оцінювати текст задля досягнення певних цілей, розширення знань і читацького потенціалу.

На уроках української літератури учитель особливу увагу повинен звертати на формування в учнів соціальної та громадянської компетентностей через наведення прикладів із художніх творів, де герої займають активну громадянську позицію; через діалогічну взаємодію з текстом, автором, героями; спілкування з ровесниками. Формування в учнів/учениць предметних і ключових компетентностей має відбуватися в єдиній системі використання діалогічних, групових та інтерактивних форм організації освітньої діяльності учнів/учениць.

Нестандартні уроки спрямовані на активізацію емоційно-мотиваційної сфери, розвивають творче мислення, формують мотивацію навчально-пізнавальної та майбутньої професійної діяльності.

Навчальна та методична література з української літератури, рекомендована МОН, зазначена в Переліку навчальних програм, підручників та

навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, що розміщений на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

Інформацію щодо оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць 7–11 класів та методичних рекомендацій зазначено в «Дорожній карті вчителя мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5–6 та 7–11 класів закладів загальної середньої освіти)» за редакцією Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко.

ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА

Зарубіжна література – важлива складова літературної та загальногуманітарної освіти, оскільки синтезує в собі найвищі досягнення культури народів світу і створює умови для перетворення її найважливіших цінностей і надбань, а це дає унікальну можливість вчитися жити в конкретному соціокультурному просторі.

У 2023/2024 навчальному році вивчення зарубіжної літератури здійснюватиметься:

у 5-6 класах за модельними навчальними програмами «Зарубіжна література. 5-6 класи» (автор Волощук Є.В.), «Зарубіжна література. 5–6 класи» (автори: Ніколенко О.М., Ісаєва О.О. та ін.), рекомендовані наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031; «Зарубіжна література. 5–6 класи» (автори Богданець-Білоskalенко Н. І. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031; «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» (автори Яценко Т.О., Тригуб І.А.), рекомендованими наказом Міністерства освіти і науки України від 12.07. 2021 № 795; «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5–6 класи» (автори Старагіна І.П. та ін.), рекомендована наказом Міністерства освіти і науки України від 29.09. 2021 № 1031 (програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-kl>);

у 7–9 класах за навчальною програмою, затвердженою наказом МОН України від 07.06.2017 № 804 «Про оновлені навчальні програми для учнів 5-9 класів загальноосвітніх навчальних закладів» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (програма розміщена на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-5-9-kl>);

у 10–11 класах за навчальними програмами (рівень стандарту та профільний рівень), затвердженими наказом МОН України від 23.10.2017 № 1407 «Про надання грифу МОН навчальним програмам для учнів 10–11 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами, внесеними наказом Міністерства освіти і науки України від 03.08.2022 № 698 (Програми розміщені на офіційному вебсайті МОН за покликанням: <https://mon.gov.ua/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>).

Звертаємо увагу на те, що **модельні програми для 5-6 класів** на рівні закладу освіти мають бути конкретизовані в **навчальних програмах учителів**. На основі обраної модельної програми учитель розробляє навчальну програму предмета, інтегрованого курсу (у тому числі білінгвальних курсів).

Навчальна програма повинна містити:

- 1) опис результатів навчання в обсязі не меншому, ніж визначено Державним стандартом та/або відповідною модельною навчальною програмою,
- 2) розподіл навчальних годин на вивчення кожного тематичного блоку з урахуванням очікуваних результатів навчання, визначених навчальною програмою,
- 3) опис видів навчальної діяльності.

Розробляючи навчальну програму, **педагоги можуть вносити зміни** у пропонований модельною програмою зміст навчального предмета/інтегрованого курсу відповідно до підготовленості класу, регіональних особливостей, робочого навчального плану школи, необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зокрема: *доповнювати зміст програми, включаючи регіональний компонент; розширювати/поглиблювати або ущільнювати зміст окремих елементів (розділів, тем, модулів тощо) програми, зважаючи на потреби учнів, матеріально-технічне забезпечення закладу освіти, запити батьків, громади тощо; доповнювати тематику практичних/творчих робіт; вилучати окремі питання, з метою уникнення надмірної деталізації змісту навчального матеріалу.*

Загальний обсяг таких змін може досягати 20%. Також учитель може змінювати послідовність вивчення тем, не порушуючи логічної послідовності досягнення результатів навчання.

Навчальна програма структурується за зразком модельних програм. Навчальні програми, розроблені на основі модельних програм, затверджуються педагогічною радою закладу.

Учитель складає календарне планування відповідно до навчальної програми. Календарно-тематичне планування здійснюється педагогом у довільній формі й може бути об'єднано з навчальною програмою в один документ. (Додаток до листа МОН України від 19.08.2022 р. № 1/9530-22).

Рекомендовані види робіт із зарубіжної літератури в 5 – 6 класах**

	5 клас		6 клас	
Семестри	I	II	I	II
Діагностування (у різний спосіб) прогресу набуття учнями літературних знань і компетентностей	1	2	3	3
Уроки позакласного читання	1	1	1	1
1. Сприймає усну інформацію на слух / Аудіювання				
<i>Аудіювання</i>	1	1	1	1
2. Усно взаємодіє та висловлюється / Говоріння				
<i>Розвиток мовлення (усно)</i>	1	1	1	1
3. Сприймає письмові тексти/ Читання				

<i>Читання вголос</i>	1*	1*	1*	1*
4. Письмово взаємодіє та висловлюється / Письмо				
<i>Розвиток мовлення (письмово)</i>	1	1	1	1

*Види діяльності, перевірка яких здійснюється індивідуально протягом семестру (на розсуд учителя); для них не виділяються окремі уроки.

**Таблиця має рекомендаційний характер. Учитель може ставити оцінки за обов'язкові групи загальних результатів (аудіювання, говоріння, читання, письмо) на основі різних видів робіт (зазначених у навчальних програмах) або на основі спостереження за поступом учнів протягом семестру. Кількість і види таких робіт на семестр учитель може планувати самостійно.

Оцінку за твір із зарубіжної літератури виставляємо у колонці з датою написання роботи (надпис у колонці «Твір» не робиться).

За читання напам'ять поетичних або прозових творів із зарубіжної літератури оцінка виставляється у колонку без дати з надписом «Напам'ять» та враховується в тематичну.

Оцінки за «Письмо» та «Говоріння» виставляються на підставі робіт з розвитку мовлення та враховуються в семестрову оцінку.

Тематичну оцінку виставляємо на підставі поточних оцінок (оцінки за ведення зошита не враховуємо в 5–6 класах).

Семестрове оцінювання у 5–6 класах здійснюється на основі результатів тематичного оцінювання та результатів контролю груп загальних результатів навчання (аудіювання, говоріння, читання, письмо), відображених у Свідоцтві досягнень.

Річне оцінювання у 5–6 класах здійснюється на основі загальних оцінок результатів навчання за I та II семестри.

У Свідоцтві досягнень у графі «Рік» ставиться одна оцінка – загальна оцінка результатів навчання за рік. Оцінки за групи результатів навчання у графі «Рік» не виставляються, оскільки вони мають бути враховані в оцінках за семестри.

Якщо рівень результатів навчання учня/учениці визначити неможливо (через тривалу відсутність) у класному журналі та свідоцтві досягнень робиться запис «(н/а)» (не атестований(а)).

Обов'язкова кількість видів контролю із зарубіжної літератури в 7–9 класах

Класи	7	8	9
--------------	----------	----------	----------

Семестри	I	II	I	II	I	II
Контрольні роботи у формі:	3	3	3	3	3	3
контрольного класного твору;	1	1	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	2	2	2	2	2	2
Уроки розвитку мовлення* (у+п)	2	2	2	2	2	2
Уроки позакласного читання	2	2	2	2	2	2
Перевірка зошитів**	4	5	4	5	4	5

**Обов’язкова кількість видів контролю
із зарубіжної літератури в 10-11 класах**

	10-11 класи		10-11 класи	
Семестри	I	II	I	II
Рівні	стандарту		профільний	
Контрольні роботи у формі:	2	2	4	4
контрольного класного твору***;	1	1	1	1
виконання інших завдань (тестів, відповідей на запитання)	1	1	3	3
Уроки розвитку мовлення*	2 (1у+1п; у межах текстуального вивчення)	2 (1у+1п; у межах текстуального вивчення)	3 (1у+2п)	3 (2у+1п)
Уроки позакласного читання	1	1	2	2
Перевірка зошитів**	4	5	4	5

*У кожному семестрі обов’язковим є проведення двох уроків розвитку мовлення: одного уроку усного розвитку мовлення, а другого – письмового. Умовне позначення в таблиці – (у + п).

**Під час оцінювання зошита із зарубіжної літератури слід урахувати наявність різних видів робіт; грамотність (якість виконання робіт); охайність; уміння правильно оформлювати роботи (дотримання вимог до оформлення орфографічного

режиму). Оцінку за ведення зошита із зарубіжної літератури виставляють у кожному класі окремою колонкою в журналі раз на місяць і враховують як поточну до найближчої тематичної. У разі відсутності учня/учениці на уроках протягом місяця рекомендуємо в колонці за ведення зошита зазначати н/о (нема оцінки).

*****Контрольні класні твори пропонуємо давати у формі есе, мінітворів щодо розкриття певної проблеми чи образу програмового тексту тощо.** Це розвиватиме самостійне творче мислення учнів/учениць і дасть їм можливість виконати роботу протягом одного уроку.

Можливі види контрольних робіт із розвитку мовлення: складання оповідання (казки) за прислів'ям; добір прислів'їв, крилатих виразів, фразеологічних зворотів, що виражають головну ідею твору; введення власних описів в інтер'єр, портрет, пейзаж у представленому творі; усний переказ оповідання, епізоду твору; твір-характеристика персонажа; написання асоціативного етюд, викликаного певним художнім образом; написання вітального слова на честь літературного героя, автора тощо; твір-опис за картиною; складання тез літературно-критичної статті (параграфу підручника); підготовка проекту (з можливим використанням мультимедійних технологій) – індивідуального чи колективного – з метою представлення життєвого і творчого шляху, естетичних уподобань письменника тощо; складання анкети головного героя, цитатних характеристик, конспекту, рецензії, анотації; написання реферату; ідейно-художній аналіз поетичного чи прозового твору; написання листа авторові улюбленої книжки; інсценізація твору (конкурс на кращу інсценізацію уривка твору), підготовка рекламних роликів та літературних білбордів, буктрейлерів та презентацій, колажів та летбуків, пазлів і ментальних карт, ілюстрацій та коміксів; створення віртуальних сторінок письменників у соціальних мережах, акаунтів літературних персонажів, листів-звернень, відеолистів тощо.

Навчання в умовах війни – неочікуваний виклик, який засвідчив рівень володіння учителів і учнів/учениць важливими навичками ХХІ століття – використання технології дистанційного навчання. Перед кожним закладом загальної середньої освіти, кожним педагогічним працівником постала низка проблем щодо оптимальних форми та способу організації навчання з використанням технологій змішаного навчання задля рівного доступу учнів/учениць до отримання якісних освітніх послуг.

Оцінювання результатів навчальної діяльності може здійснюватися в синхронному або асинхронному режимі.

Синхронний режим дозволяє забезпечити більш об'єктивне оцінювання, проте вимагає відповідного технічного забезпечення у вчителя та **всіх** учнів/учениць. Оскільки залишається ризик технічних збоїв під час виконання завдань, слід застосовувати індивідуальний підхід та передбачити можливість повторного виконання тесту (контролю різних видів мовленнєвої діяльності, виконання тестових завдань, написання літературного диктанту, декламування напам'ять).

Асинхронний режим є більш гнучким у застосуванні, оскільки учні/учениці можуть виконувати завдання у зручний час, проте менш об'єктивним.

З огляду на форми організації навчання із зарубіжної рекомендуємо звернути увагу на розвиток предметних і ключових компетентностей (фокусування, ідентифікація, контекстуалізація, аналіз, інтерпретація, моделювання, перспектива) та використання інфографіки, інтелект-карток, кроссенсів, відеороликів для роботи з художнім текстом, творчі завдання (написання есе, листа до письменника або літературного героя, укладання паспорта твору, героя та укладання реклами на прочитаний художній твір).

Навчальна та методична література із зарубіжної літератури, рекомендована МОН, зазначена в Переліку навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки, що розміщений на офіційному сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>).

Інформацію щодо оцінювання навчальних досягнень учнів/учениць 7–11 класів та методичних рекомендацій зазначено в «Дорожній карті вчителя мовно-літературної галузі: інструментарії оцінювання (для 5–6 та 7–11 класів закладів загальної середньої освіти)» за редакцією Т. Гнаткович, О. Котусенко, О. Опачко.